

Research Paper

Investigating the impacts of the subjective dimensions of feeling security on social participation of border residents (Case of study: villages of Kurdistan province)

Saleh Shafeenia¹, Abdolreza Adhami^{2*}, Talie Khademian³

1. Ph. D student of sociology, North Tehran Branch, Islamic Azad university, Tehran, Iran
2. Associate Professor, Department of Sociology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author)
3. Associate professor, Department of Sociology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

<https://doi.org/10.22034/scart.2023.62908>

Received: August 16, 2023

Accepted: October 11, 2023

Available online: December 22, 2023

Keywords: feeling security, social trust, religious adherence, social participation, border dwellers.

Abstract

The aim of the present study is to investigate the role of the subjective dimensions of the sense of security in the social participation of border residents of Kurdistan province in the formal and informal dimensions, the research method is quantitative, cross-sectional in terms of time, and practical in terms of purpose, which is using the survey method. And the questionnaire tool was done. The statistical population of all residents of the villages of Saqez (58092), Baneh (43365), Marivan (84074) and Sarovabad (36643) in Kurdistan province, which in 1402-1401 according to the census of 1395, the rural population of this province was a total of 222174 people. The sample size was calculated using Cochran's formula of 384 people. Sampling was done by classification method and the number of samples was distributed based on population share in each village and questionnaires were randomly distributed among them and data analysis was used with SPSS software. The findings of the research showed that the contribution of each of the subjective dimensions of the feeling of social security on the social participation of the border dwellers according to the order of effect includes: social trust (0.487), religious adherence (0.417), feeling of peace (0.371), awareness It is from individual rights (0.020). The results of the research showed that the independent variables are able to explain the changes in the social participation variable, therefore, the social trust component is the highest and the awareness of individual rights is the lowest, the feeling of social security among the residents of the villages of the border areas of Kurdistan province has an impact on the social participation of individuals.

Shafeenia, S.; Adhami, A. & Khademian, T. (2024). Investigating the impacts of the subjective dimensions of feeling security on social participation of border residents (Case of study: villages of Kurdistan province), *Sociology of Culture and Art*, 5 (4), 156- 170.

Corresponding author: Abdolreza Adhami

Address: Islamic Azad university, Tehran Shomal branch, Tehran, Iran

Tell:

Email: adhamiab@yahoo.com

Extended Abstract

1- Introduction:

This research aims to investigate the impacts of feeling security on social participation among residents living in border regions. The study recognizes the unique challenges faced by individuals residing in areas adjacent to national borders, where security concerns may influence their level of engagement in social activities. By examining the relationship between feeling secure and social participation, this research seeks to provide valuable insights into the potential barriers and opportunities for fostering community cohesion and integration in border regions. Living in close proximity to a national border often exposes individuals to distinct security concerns that can significantly impact various aspects of their lives, including social participation. Feeling secure is a fundamental human need that directly influences an individual's willingness to engage in social activities within their community. Understanding the relationship between security perceptions and social participation is essential for policymakers, community leaders, and organizations working towards enhancing community well-being in border regions. This research focuses on the impacts of feeling security on social participation among residents living in border regions. It recognizes that individuals residing in areas adjacent to national borders face unique challenges and security concerns that can influence their level of engagement in social activities. The study aims to provide valuable insights into the potential barriers and opportunities for fostering community cohesion and integration in border regions.

2- Methods:

This study will employ a mixed-methods approach to gather comprehensive data on the impacts of feeling security on social participation among border residents. A combination of surveys, interviews, and focus group discussions will be conducted to collect both quantitative and qualitative data. To gather comprehensive data, a mixed-methods approach will be employed, including surveys, interviews, and focus group discussions. The research will target individuals residing in both urban and rural areas of border regions to capture diverse perspectives. The

research will target individuals residing in border regions, including both urban and rural areas, to capture diverse perspectives. The objectives of the research include assessing the level of feeling security among border residents, identifying the factors influencing their perception of security, exploring the relationship between feeling secure and social participation, examining potential barriers and opportunities for social participation in border regions, and providing recommendations for promoting community cohesion and integration. In other words, objectives include: 1. To assess the level of feeling security among residents living in border regions. 2. To identify the factors influencing residents' perception of security in border areas. 3. To explore the relationship between feeling secure and social participation among border residents. 4. To examine the potential barriers and opportunities for social participation in border regions. 5. To provide recommendations for promoting community cohesion and integration in border areas.

3- Findings:

The research expects to find a positive correlation between feeling secure and social participation among border residents. It is anticipated that increased feelings of security will lead to higher levels of engagement in social activities, such as community events, volunteering, and participation in local organizations. Additionally, the study aims to identify specific factors that contribute to residents' perception of security and highlight potential barriers to social participation in border regions. The expected results anticipate a positive correlation between feeling secure and social participation among border residents. It is expected that increased feelings of security will lead to higher levels of engagement in social activities such as community events, volunteering, and participation in local organizations. The study also aims to identify specific factors contributing to residents' perception of security and highlight potential barriers to social participation. Overall, this research aims to contribute to the development of targeted interventions and policies that address security concerns and promote social engagement among residents living in border regions. The findings can guide policymakers, community leaders, and

Shafeenia, S.; Adhami, A. & Khademian, T. (2024). Investigating the impacts of the subjective dimensions of feeling security on social participation of border residents (Case of study: villages of Kurdistan province), *Sociology of Culture and Art*, 5 (4), 156- 170.

organizations in implementing strategies to enhance community well-being in these unique areas.

4- Discussion & Conclusion:

By understanding the impacts of feeling security on social participation among border residents, this research will contribute to the development of targeted interventions and policies aimed at fostering community cohesion and integration in border regions. The findings can guide policymakers, community leaders, and organizations in implementing

strategies to address security concerns and promote social engagement among residents living in these unique areas.

5- Funding:

No funding has been received for conducting this research.

6- Authors' Contributions:

This article was written in collaboration with each author.

7- Conflict of Interests:

The authors declare no conflict of interest.

بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنیسان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان)

صالح شفیعی‌نیا^۱، عبدالرضا ادهمی^{۲*}، طلیعه خادمیان^۳

۱. دانشجوی دکتری، گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۳. استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

<https://doi.org/10.22034/scart.2023.62908>

چکیده

هدف از مطالعه حاضر بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنیسان استان کردستان در بُعد رسمی و غیررسمی می‌باشد. روش تحقیق با رویکرد کمی، به لحاظ زمانی مقطعی و از حیث هدف، کاربردی است که با استفاده از روش پیمایش و ابزار پرسشنامه انجام گرفته است. جامعه آماری کلیه ساکنین روستاهای سقز (۵۸۰۹۲)، پانه (۴۳۳۶۵)، مریوان (۸۴۰۷۴) و سروآباد (۳۶۶۴۳) در استان کردستان است که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت روستایی این استان در مجموع ۲۲۲۱۷۴ نفر بوده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر محاسبه شد. نمونه‌گیری به شیوه طبقه‌بندی و تعداد نمونه‌ها بر اساس سهم جمعیتی در هر روستا توزیع و پرسشنامه‌ها به شکل تصادفی بین آن‌ها توزیع و تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم افزار SPSS انجام پذیرفت. یافته‌های تحقیق نشان داد سهم هر یک از ابعاد ذهنی احساس امنیت اجتماعی بر مشارکت اجتماعی مرزنیسان به ترتیب اثر عبارت است از: اعتماد اجتماعی (۰/۴۸۷)، پابندی مذهبی (۰/۴۱۷)، احساس آرامش (۰/۳۷۱)، آگاهی از حقوق فردی (۰/۰۲۰). نتایج بیانگر آن است که متغیرهای مستقل قادرند تغییرات متغیر مشارکت اجتماعی را تبیین نمایند، لذا مؤلفه اعتماد اجتماعی در بالاترین و آگاهی از حقوق فردی در پایین‌ترین رتبه احساس امنیت اجتماعی نزد ساکنین روستاهای مناطق مرزی استان کردستان بر مشارکت اجتماعی افراد تأثیرگذار می‌باشند.

تاریخ دریافت: ۲۵ مرداد ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۹ مهر ۱۴۰۲

انتشار آنلاین: ۱ دی ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: احساس امنیت، اعتماد

اجتماعی، پابندی مذهبی، مشارکت

اجتماعی، مرزنیسان.

استناد: شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلیعه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنیسان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۷۰-۱۵۶.

* نویسنده مسئول: عبدالرضا ادهمی

نشانی: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال

تلفن:

پست الکترونیکی: adhamiab@yahoo.com

۱- مقدمه و بیان مسئله

احساس امنیت^۱ حاصل تجربه‌های غیرمستقیم و مستقیم انسان‌ها در شرایط مختلف است. ایجاد امنیت در یک جامعه نیازمند بسترها و شرایطی است که در آن حداقلی از حمایت و مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، رفاه اجتماعی وجود داشته باشد. احساس امنیت در وجه نخست در ذهن درک و دریافت می‌شود و سپس بروز ظهور پیدا می‌کند. احساس امنیت در بُعد «ذهنی»^۲ یعنی فراهم نمودن زمینه لازم به‌منظور بسط نوعی روحیه آرامش و اطمینان برای افراد که آرامش «درونی»^۳ ایجاد خواهد کرد و هرگاه پندارها و ارزش‌های جامعه مختلف و بعضاً متعارض شد، طبیعی است که «امنیت» هم تبدیل به ناامنی شده و ترس و وحشت علیه ارزش‌ها را شامل می‌شود (اسلامی، ۱۳۹۰: ۴۹). احساس امنیت ذهنی موجب مشارکت اجتماعی به عنوان فرآیند تعاملی چند سویه است که مداخله و نظارت مردم و قابلیت اجتماعی نظام در دستیابی به توسعه، همراه با عدالت اجتماعی را در پی خواهد داشت (نوروزی و بختیاری، ۱۳۸۸: ۲۴۹). در پی احساس امنیت و احساس تعلق، مشارکت اجتماعی از نوع رسمی و غیر رسمی ایجاد می‌گردد. از گذشته مشارکت‌های غیر رسمی به واسطه احساس امنیت ذهنی افراد در برگزاری مراسم مذهبی در ماه‌ها و ایام خاص، ساختن اماکن مذهبی و یاری متقابل در عروسی‌ها، جشن‌ها و سوگ‌ها و... به چشم می‌خورد. حتی می‌توان به تجربه‌های مشارکتی در میان عشایر و روستاییان و نیز در شهرهای ایران اشاره نمود.

بسیاری از منازعات میان کشورها ناشی از اختلافات و مشکلات امنیتی و به خصوص امنیت مرزی می‌باشد که به اشکال و دلایل مختلف ایجاد می‌گردد. مساله حفظ امنیت بخصوص در کشورهایی که دارای مرزهای مشترک با سایر کشورها هستند دارای اهمیت زیادی است (احمدی و دادجو، ۱۳۹۱: ۶۰). احساس ناامنی به ویژه در زمینه‌های اجتماعی موجب ایجاد تردید افراد نسبت به هویت خود می‌شود. به طور معمول حاشیه مرز استان‌ها و شهرها و روستاهای مرزی در معرض تهدید امنیتی و اقتصادی قرار دارند، تبعیض و نابرابری در بهره‌مندی از اشتغال و درآمد از عوامل مهمی است که مناطق مرزی و ساکنان آن را گرفتار نموده است و پیامدهایی مانند مهاجرت، فقر و بحث قاچاق را به همراه دارد که این عوامل بر توسعه نیافتگی و ایجاد ناامنی تأثیر گذارند (موسوی، ۱۳۹۱: ۴۲). احساس امنیت نه تنها موجب آرامش روانی انسان می‌شود بلکه به نوعی سبب خاطر جمعی، اطمینان، ایمنی، آسودگی و آرامش قلبی می‌شود، به عبارتی دیگر احساس امنیت ذهنی عبارت از احساس آزادی نسبی از خطر که این وضع خوشایندی در افراد جامعه ایجاد و فرد در آن احساس آرامش جسمی و روحی می‌کند (ساروخانی، هاشم نژاد، ۱۳۹۰: ۸۵). در برهه‌های اخیر عدم توجه واقعی به جایگاه مشارکت اجتماعی انسان‌ها، موجب بروز پیامدهای منفی در نقش افراد جوامع در روند مدیریت، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها شده است. عدم توجه کافی به نقش‌های محول شده به افراد موجب خواهد شد تا با عدم مسئولیت‌پذیری افراد نسبت به ابعاد مشارکت‌های اجتماعی در سطوح خرد و کلان مواجه شویم. طی ده‌های اخیر به بهبود شاخص‌های عمرانی-رفاهی روستاها در ایران بویژه روستاهای مناطق مرزی در غرب کشور تا حدی توجه شده است ولی در کنار ارتقاء شاخص‌های مذکور می‌بایست به بحث ابعاد ذهنی احساس امنیت اجتماعی در مناطق مرزی توجه مستمری صورت پذیرد. عدم احساس امنیت دارای پیامدهای است که می‌تواند مانع توسعه متوازن گردد.

روستاهای مناطق مرزی استان کردستان از حیث احساس امنیت اجتماعی، به‌ویژه در ابعاد ذهنی، از مهمترین حوزه‌های زیستی برای مطالعه می‌باشد. ضرورت توجه جدی به امنیت ذهنی مردمان این بخش از جغرافیای کشور در جهت رسیدن به توسعه، محرومیت‌زدایی و تأمین نیازهای اساسی به منظور کاهش مهاجرت آنان و ممانعت از تخلیه روز افزون روستاها و تحقق یک توسعه پایدار و متوازن در منطقه حائز اهمیت است. این امر همچنین موجب ارتقای میزان و سطوح مشارکت اجتماعی فعال در میان ساکنین خواهد شد. در این پژوهش به بررسی تأثیر متغیر مستقل ابعاد ذهنی احساس امنیت اجتماعی بر ابعاد رسمی و غیر رسمی مشارکت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته در بین ساکنین روستاهای چهار شهرستان مرزی بانه، میوان، سقز، سروآباد استان کردستان پرداخته خواهد شد و لذا پرسش اصلی پژوهش را می‌توان این‌گونه دسته‌بندی کرد: احساس امنیت در ابعاد ذهنی (پایبندی مذهبی، اعتماد اجتماعی، آگاهی از حقوق فردی) چه تأثیری بر مشارکت اجتماعی مرزنشینان دارد؟

1 - feeling security

2. subjective

3. internal

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلحیه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه:

روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

۲- پیشینه پژوهش

۲-۱: پیشینه تجربی

در یک نگاه کلی می‌توان بین اندیشه‌ها و رویکردهایی که در آن مشارکت اجتماعی صرفاً ذات و ویژگی جوامع مدرن و پیشرفته است با جوامع سنتی که فاقد مکانیزم و ساز و کارهای فعال مشارکت می‌باشند تفاوت گذاشت. اما باید پذیرفت که در حال حاضر، نهادها و شیوه‌های مشارکت چه از نوع سنتی و چه از نوع جدید آن مهم و شیوه‌های مشارکت پذیری افراد در تداوم مشارکت از نوع سنتی آن است. به عبارت دیگر، در این نگاه شکل‌گیری نهادهای جدید مشارکت به راه‌های سنتی مشارکت (نظیر وقف، انفاق، شیوه‌های کدخدا منشی حل دعاوی، هیات‌های مذهبی و تعاونی‌ها و محفل‌های دوستانه و...) توجه نشان می‌دهد یعنی میزانی که بتواند بر همان زمینه‌های فرهنگی استوار باشد، از استحکام بیشتری برخوردار بوده و اختلال کمتری در نظام اجتماعی ایجاد خواهد نمود. از مهمترین عوامل مهم و تاثیر گذار بر سطوح مشارکت اجتماعی احساس امنیت در میان افراد است. مشاهده رفتار یا رخدادی که بطور مستقیم و یا غیر مستقیم با تعلقات و منافع مادی و معنوی افراد جامعه در تضاد باشد؛ به نوعی خاطر جمعی، اطمینان یا احساس ایمنی آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. هر چند برخی معتقدند احساس امنیت ذهنی بر وجود امنیت مقدم است. نیاز به احساس امنیت (یا احساس ایمنی) از نیازهای اساسی و جدی و در سلسله نیازهای آدمی بلافاصله بعد از نیازهای فیزیولوژی قرار می‌گیرد و تنها با برآورده شدن این نیاز است که نیازهای والاتر و متعالی‌تر (نیاز به خلاقیت، خودیابی و...) مجال ظهور و رشد می‌یابند و به خطر افتادن این نیاز و عدم تحقق آن، موجب بازگشت افراد به سطوح ابتدایی‌تر رشد و تحول شخصیت می‌گردد (الیاسی، ۱۳۸۶؛ ۴). از نظر پیروان نظریه فشار اجتماعی، عوامل و ویژگی‌های فردی به خصوص طبقه اجتماعی یا همان پایگاه اجتماعی - اقتصادی افراد، تعیین کننده میزان احساس امنیت است (زارع شاه‌آبادی، ۱۳۹۰؛ ۱۳۸). افرادی که خود را بیشتر آسیب‌پذیر می‌دانند به مراتب بیشتر از بقیه احساس ناامنی می‌کنند. احساس آسیب‌پذیری با کاهش کنترل فرد بر اوضاع، احساس ناامنی را به دنبال می‌آورد. معمولاً خصوصیات فردی و پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد در احساس آسیب‌پذیری نقش مهم‌تری دارند. محیط، اقلیم و یا فضایی که فرد در آن زندگی می‌کند بر احساس امنیت او غلبه دارد. بطور مسلم فضای فیزیکی و اجتماعی سالم به لحاظ ایمن بودن محیط، ضریب احساس امنیت بالایی را برای ساکنان به ارمغان می‌آورد و در مقابل کسانی که فضای اطرافشان آکنده از اختلالات و بی‌نظمی‌هایی است، موجب به وجود آمدن احساس ناامنی در جسم و روانشان می‌شود و ضریب احساس امنیت آنان با کاهش روبرو است (زنگی‌آبادی و زنگنه، ۱۳۹۰؛ ۴۹). با وجود احساس امنیت، اعتماد اجتماعی در سطح اجتماع گسترش می‌یابد و افراد جامعه خود را به عنوان یک گروه اجتماعی در نظر می‌گیرند (بوزان، ۱۳۷۸؛ ۸۰). مشارکت افراد یک جامعه نه تنها در تامین امنیت اجتماعی خود بلکه در تامین اجتماعی دیگر افراد جامعه اثر گذار است. مشارکت اجتماعی نوعی کنش هدفمند در فرایند تعاملی بین کنشگر و محیط اجتماعی است که در جهت نیل به هدف‌های معین و از پیش تعیین شده است. البته میزان و نوع مشارکت اجتماعی افراد نشان دهنده انسجام و همبستگی اجتماعی آنان و میزان دخالت اعضای نظام اجتماعی در فرایند تصمیم‌گیری، برانگیختن حساسیت مردم در ادراک و توانمندی در پاسخگویی به طرح‌های توسعه در ابعاد گوناگون است. در حقیقت، مشارکت به معنی سهیم شدن مردم در تدوین سیاست‌ها و پیشنهادهای است و ارائه اطلاعات از جانب مسئولان و امکان اظهار نظر درباره آن اطلاعات، بخش مهمی از فرایند مشارکت محسوب می‌شود (راجرز، ۱۳۶۹). مشارکت از هر نوع ابتدایی (گفتگو با مردم)، رفتارگرایانه و شرطی (مشارکت طلبی استعمارگران)، ابزاری (انسجام‌گرا) و به عنوان یک فرایند اجتماعی (کنش ارتباطی) باشد و یا در اشکال اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، روانی و سیاسی در بردارنده انواع کنش‌های فردی و گروهی به منظور دخالت در تعیین سرنوشت خود و جامعه و تأثیرگذاری بر فرآیندهای تصمیم‌گیری درباره امور عمومی است. در فضای مشارکتی، تعارض‌ها و ستیزها جای خود را به همکاری و تعاون می‌دهند. احساس وابستگی و علاقمندی در میان آنان تقویت و سبب می‌شود تا از کناره‌گیری آنان کاسته و فرهنگ سکوت شکسته تا افراد از حقوق فردی و اجتماعی خود آگاه شوند.

۲-۲: ملاحظات نظری

با بهره‌گیری از نظریات مختلف مرتبط با موضوع تحقیق حاضر «شناخت تأثیر ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان»، چارچوب نظری شکل گرفته است. از نظر باری بوزان^۴، امنیت و احساس آرامش در دو بعد عینی و ذهنی قابل پیگیری است که موجب می‌شود تا افراد در صورت این احساس به مشارکت در سطح وسیع‌تری مبادرت ورزند. به عبارت دیگر، امنیت در مفهوم عینی آن فقط تهدید علیه ارزش‌ها و در مفهوم ذهنی به فقدان احساس ترس از این که چنین ارزش‌هایی مورد حمله قرار خواهد گرفت، می‌باشد (بوزان، ۱۳۷۸؛ ۸۶). بوزان نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی می‌کند حسی که موجب آرامش فرد شده و قابل انتقال و گسترش می‌باشد، به اعتقاد او مسئله امنیت در اجتماع شناخته می‌شود. زتلر^۵ معتقد است علاقه به آموزه‌های دینی و گرایش‌های مذهبی بر سطح مشارکت افراد موثر و در واقع گرایش مذهبی در جوامعی که از فرهنگ مذهبی برخوردارند بر سطح مشارکت افراد مؤثر و بر کیفیت و عمق نگرش و نوع رفتار فردی و اجتماعی آنان تأثیرگذار است (زتلر، ۲۰۱۱). رابرت پاتنام^۶ اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها است که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع می‌شود و در نهایت منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد. حضور اعتماد برای رسیدن به توسعه سیاسی و اجتماعی، در نظام‌های مختلف سیاسی ضرورت دارد. اعتماد، هماهنگی و همکاری را تسهیل می‌کند و هر چه سطح اعتماد در جامعه‌ی بالاتر باشد احتمال همکاری هم بیشتر خواهد شد و همکاری نیز اعتماد را ایجاد می‌کند (پاتنام، ۱۳۸۰؛ ۱۳۶). کورت لوین^۷ مشارکت از ایستادگی مردم در برابر دگرگونی، نوسازی و نوآفرینی می‌کاهد و بر سازگاری آنها می‌افزاید. در فضای مشارکتی، تعارض‌ها جای خود را به همکاری و تعاون می‌دهند. بنابراین مشارکت احساس وابستگی و علاقمندی را تقویت می‌کند، کناره‌گیری و تفرد را از میان برمی‌دارد، مشارکت موجب می‌شود تا افراد از حقوق فردی و اجتماعی خویش آگاهی یابند.

جدول ۱: مدل مفهومی

⁴ Buzan

⁵ Zettler

⁶ Robert D. Putnam

⁷ Kurt Lewin

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلحه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه:

روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

۳- روش پژوهش

رویکرد مطالعاتی پژوهش حاضر از نوع روش کمی و از نظر میزان ژرفایی، پهنانگرانه و به لحاظ هدف کاربردی و از حیث زمانی، مقطعی می‌باشد. اجرا از نوع پیمایشی و استفاده از پرسشنامه، جامعه مورد مطالعه کلیه ساکنین روستاهای سقز (۵۸۰۹۲ نفر)، بانه (۴۳۳۶۵ نفر)، مریوان (۸۴۰۷۴ نفر) و سروآباد (۳۶۶۴۳ نفر) در استان کردستان که طی سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت روستایی در مجموع ۲۲۲۱۷۴ نفر بوده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر محاسبه شد. نمونه‌گیری بر اساس طبقه‌بندی انجام و تعداد نمونه‌ها بر اساس سهم جمعیتی در هر روستا توزیع و پرسشنامه‌ها به شکل تصادفی بین آن‌ها توزیع شد. روش نمونه‌گیری در مرحله اول نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS و پردازش و تجزیه و تحلیل آماری اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی مشتمل بر جدول‌های توزیع فراوانی، آزمون‌های همبستگی، رگرسیون چند متغیری و تحلیل مسیر، صورت پذیرفت. برای آزمون روایی ابزار پژوهش از روش صوری استفاده شد؛ به این منظور، پرسشنامه تدوین و در اختیار صاحب‌نظران قرار گرفت و پس از جمع‌آوری نظرها، اصلاحات لازم انجام شد. برای برآورد پایایی گویه‌های متغیرهای پنهان مدل اندازه‌گیری انعکاسی پژوهش حاضر از تکنیک آلفای کرونباخ و پایایی مرکب استفاده شد. نتایج حاصل از آلفای کرونباخ حاکی از آن است که ضرایب به دست آمده برای تمامی متغیرهای پنهان در مدل اندازه‌گیری بالاتر از ۰/۶ بوده و در حد قابل قبولی می‌باشد.

فرضیه‌های پژوهش

- به نظر می‌رسد احساس آرامش بر مشارکت اجتماعی موثر است.
- به نظر می‌رسد پایبندی مذهبی بر مشارکت اجتماعی موثر است.
- به نظر می‌رسد اعتماد اجتماعی بر مشارکت اجتماعی موثر است.
- به نظر می‌رسد آگاهی از حقوق فردی بر مشارکت اجتماعی موثر است.

۴- تحلیل یافته‌ها

در این بخش یافته‌های توصیفی در سه محور یافته‌های توصیفی مربوط به مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان، یافته‌های توصیفی مربوط به متغیر وابسته تحقیق و یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مستقل تحقیق ارائه شده است.

یافته‌های توصیفی جمعیت‌شناختی تحقیق

از بین ۳۸۴ نفر شرکت کننده در تحقیق، ۲۱/۶ (۸۳ نفر) پاسخگویان ساکن روستاهای توابع شهرستان سقز، ۱۶/۱ درصد (۶۲ نفر) پاسخگویان ساکن روستاهای توابع شهرستان بانه، ۴۰/۹ درصد (۱۵۷ نفر) پاسخگویان ساکن روستاهای توابع شهرستان مریوان و ۲۱/۴ درصد (۸۲ نفر) پاسخگویان ساکن روستاهای توابع شهرستان سروآباد بوده‌اند.

جدول شماره (۱) - توزیع پاسخگویان بر حسب سن

انحراف معیار	میانگین	درصد فراوانی تراکمی	درصد	فراوانی	دامنه سال تولد
۸/۸۴	۳۳/۵۷	۲۳/۲	۲۳/۲	۸۹	۲۵ سال و کمتر
		۵۱/۳	۲۸/۱	۱۰۸	۲۶ تا ۳۳ سال
		۸۴/۶	۳۳/۳	۱۲۸	۳۴ تا ۴۱ سال
		۹۳/۵	۸/۹	۳۴	۴۲ تا ۴۹ سال
		۱۰۰	۶/۵	۲۵	۵۰ سال و بیشتر
		۱۰۰		۳۸۴	کل

از نظر سنی، از بین مجموع ۳۸۴ نفر شرکت کنندگان در تحقیق ۲۳/۲ (۸۹ نفر) در دامنه سنی ۲۵ سال و کمتر، ۲۸/۱ درصد (۱۰۸ نفر) در دامنه سنی ۲۶ تا ۳۳ سال، ۳۳/۳ درصد (۱۲۸ نفر) در دامنه سنی ۳۴ تا ۴۱ سال، ۸/۹ درصد (۳۴ نفر) در دامنه

شغیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادیمان، طلحه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰.

سنی ۴۲ تا ۴۹ سال و ۶/۵ درصد (۲۵ نفر) در دامنه سنی ۵۰ سال و بیشتر قرار داشتند. میانگین و انحراف معیار سن پاسخگویان در مطالعه ۳۴±۸/۸۴ سال بوده است. از نظر جنسیت، از بین مجموع ۳۸۴ نفر پاسخگویان شرکت کننده در این مطالعه ۶۵/۶ درصد (۲۵۲ نفر) مرد و ۳۴/۴ درصد (۱۳۲ نفر) زن بوده‌اند. از نظر وضعیت تاهل، از بین مجموع ۳۸۴ نفر پاسخگویان شرکت کننده در این مطالعه ۶۵/۱ درصد (۱۵۰ نفر) متأهل، ۳۲/۸ درصد (۱۲۶ نفر) مجرد و ۲/۱ درصد (۸ نفر) جدا از همسر خود زندگی می‌کنند. به لحاظ وضعیت شغلی نیز از بین مجموع ۳۸۴ نفر پاسخگویان شرکت کننده در این مطالعه ۲۹/۴ درصد (۱۱۳ نفر) شاغل در بخش دولتی، ۲۴/۵ درصد (۹۴ نفر) شاغل در بخش آزاد، ۲۶/۳ درصد (۱۰۱ نفر) دارای وضعیت شغلی بیکار، ۱۷/۷ درصد (۶۸ نفر) خانه‌دار و ۲/۱ درصد (۸ نفر) بازنشسته و مستمری بگیر بوده‌اند.

یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مستقل

در این بخش یافته‌های توصیفی مرتبط با مجموعه متغیرهای مستقل تحقیق در قالب جداول و توضیحات آن آورده شده است. جدول شماره (۲) - توزیع پاسخگویان بر حسب پاسخگویی به گویه‌های مقیاس احساس آرامش

شماره گویه	سوالات	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	میانگین
۱	به آینده امیدوارم	۱۷/۴	۱۶/۹	۱۹	۲۴	۲۲/۷	۳/۱۷
۲	برای رسیدن به اهدافم به راحتی می‌توانم برنامه ریزی کنم.	۱۹/۳	۱۷/۷	۲۶/۶	۱۶/۹	۱۹/۵	۳
۳	احساس با ارزش بودن می‌کنم.	۹/۴	۱۲/۲	۱۵/۴	۲۹/۹	۳۳/۱	۳/۶۵
۴	زندگی برای من سرشار از ارزش و لذت است	۱۳/۳	۲۲/۹	۲۴/۲	۱۸/۸	۲۰/۸	۳/۱۱
۵	از خودم راضی هستم	۶	۱۴/۸	۲۶/۸	۳۰/۵	۲۱/۸	۳/۴۷
۶	احساس آسودگی خاطر و آرامش می‌کنم	۱۲/۸	۱۶/۴	۲۳/۷	۳۱/۸	۱۵/۴	۳/۲۱
۷	در مقابل ناملایمات زندگی خیلی زود از کوره در می‌روم	۱۰/۷	۲۰/۸	۳۲/۸	۱۸	۱۷/۷	۳/۱۱

جدول شماره (۳) - توزیع پاسخگویان از حیث میزان احساس آرامش

انحراف استاندارد	میانگین	درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	احساس آرامش
۶/۹۴	۲۲/۵	۳۲	۳۲	۱۲۳	مطلوب
		۷۶/۵	۴۴/۵	۱۷۱	در معرض بحران (متوسط)
		۱۰۰	۲۲/۴	۹۰	بحرانی
			۱۰۰	۳۸۴	کل

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان احساس آرامش نشان می‌دهد که ۲۳/۴ درصد از پاسخگویان از این حیث در وضعیت مطلوب، ۴۴/۵ درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط یا در معرض بحران و ۲۳/۴ درصد از پاسخگویان در موقعیت ضعیف یا بحرانی قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان پایبندی مذهبی ۶/۹۴ ± ۲۲/۵ بوده است.

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادهمیان، طلحه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

ردیف	شماره گویه	سوالات	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	میانگین
۱	۸	درصد	۱	۲/۶	۲/۹	۱۶/۱	۷۷/۳	
۲	۹	اعتقاد به حقیقت محض بودن کلام قرآن	فرآوانی	۱۲	۱۵	۲۷	۶۱	۲۶۹
			درصد	۳/۱	۳/۹	۷	۱۵/۹	۷۰/۱
۳	۱۰	اعتقاد کامل به معاد و قیامت	فرآوانی	۱۹	۱۶	۱۸	۵۲	۲۷۹
			درصد	۴/۹	۴/۲	۴/۷	۱۳/۵	۷۲/۷
۴	۱۱	اعتقاد به نبوت پیامبران برای هدایت افراد	فرآوانی	۲۵	۸	۲۸	۴۷	۲۷۶
			درصد	۶/۵	۲/۱	۷/۳	۱۲/۲	۷۱/۹
۵	۱۲	عبادت کردن	فرآوانی	۲۱	۲۶	۷۸	۸۱	۱۷۸
			درصد	۵/۵	۶/۸	۲۰/۳	۲۱/۱	۴۶/۴
۶	۱۳	نماز خواندن	فرآوانی	۳۷	۱۷	۷۲	۷۴	۱۸۴
			درصد	۹/۶	۴/۴	۱۸/۸	۱۹/۳	۴۷/۹
۷	۱۴	شرکت در مراسم دینی	فرآوانی	۵۲	۵۸	۶۸	۸۷	۱۱۹
			درصد	۱۳/۵	۱۵/۱	۱۷/۷	۲۲/۷	۳۱
۸	۱۵	روزه گرفتن	فرآوانی	۳۰	۱۶	۵۵	۸۸	۱۹۵
			درصد	۷/۸	۴/۲	۱۴/۳	۲۲/۹	۵۰/۸
۹	۱۶	نترسیدن از مرگ به دلیل ایمان به خدا	فرآوانی	۲۴	۲۶	۵۸	۱۲۲	۱۵۴
			درصد	۶/۳	۶/۸	۱۵/۱	۳۱/۸	۴۰/۱
۱۰	۱۷	گزینش آگاهانه خدا و اشتیاق به او	فرآوانی	۱۹	۲۱	۳۹	۵۴	۲۵۱
			درصد	۴/۹	۵/۵	۱۰/۲	۱۴/۱	۶۵/۴
۱۱	۱۸	حس صمیمیت و شور نسبت به خدا	فرآوانی	۷	۲۵	۴۵	۵۲	۲۵۵
			درصد	۱/۸	۶/۵	۱۱/۷	۱۳/۵	۶۶/۴
۱۲	۱۹	مورد اعتماد خدا واقع شدن	فرآوانی	۱۵	۵	۶۳	۷۳	۲۲۸
			درصد	۳/۹	۱/۳	۱۶/۴	۱۹	۵۹/۴
۱۳	۲۰	کمک به مستمندان	فرآوانی	-	۲۹	۹۸	۱۱۱	۱۴۶
			درصد	-	۷/۶	۲۵/۵	۲۸/۹	۳۸
۱۴	۲۱	پذیرش حجاب	فرآوانی	۳۹	۴۱	۹۲	۷۶	۱۳۶
			درصد	۱۰/۲	۱۰/۷	۲۴	۱۹/۸	۳۵/۴
۱۵	۲۲	احترام به پدر و مادر	فرآوانی	-	-	۲۹	۷۵	۲۸۰
			درصد	-	-	۶/۷	۱۹/۵	۷۲/۹

جدول شماره (۵) - توزیع پاسخگویان از حیث میزان پایبندی مذهبی

پایبندی مذهبی	فرآوانی	درصد فرآوانی	درصد فرآوانی تراکمی	میانگین	انحراف استاندارد
قوی	۲۸۹	۷۵/۳	۷۵/۳	۶۲/۴۱	۱۲/۸۶

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلحه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰.

		۹۳/۵	۱۸/۲	۷۰	متوسط
		۱۰۰	۶/۵	۲۵	ضعیف
			۱۰۰	۳۸۴	کل

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان پایبندی مذهبی نشان می‌دهد که ۷۵/۳ درصد از پاسخگویان از این حیث در وضعیت قوی، ۱۸/۲ درصد در وضعیت متوسط و ۶/۵ درصد از پاسخگویان در موقعیت ضعیف قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان پایبندی مذهبی $۱۲/۸۶ \pm ۶۲/۴۱$ بوده است. در این بخش توزیع فراوانی و درصدی پاسخ‌های پاسخگویان بر حسب ابعاد سه گانه مقیاس اعتماد اجتماعی ارائه شده است.

جدول شماره (۶) - توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه پاسخگویی به گویه‌های مقیاس اعتماد اجتماعی (اعتماد بین فردی)

شماره گویه	سوالات					
	ارزیابی و نگرش شما در خصوص هر کدام از گزاره‌های زیر به کدام یک از گزینه‌های مقابل آن نزدیک‌تر است؟	خیلی مخالفم	مخالفم	نظری ندارم	موافقم	خیلی موافقم
۲۳	این روزها به سختی می‌توان کسی را پیدا کرد که بتوان به او اعتماد کرد	۳۸	۴۷	۹۸	۱۱۷	۸۴
	فراوانی	۹/۹	۱۲/۲	۲۵/۵	۳۰/۵	۲۱/۹
۲۴	اکثر مردم در معامله با دیگران درستکار و بی‌شيله و پيله‌اند	۸۴	۱۲۷	۱۳۶	۲۹	۸
	فراوانی	۲۱/۹	۳۳/۱	۳۵/۴	۷/۶	۲/۱
۲۵	می‌توان به غریبه‌ها اعتماد کرد	۱۱۴	۱۲۲	۱۲۵	۲۰	۳
	فراوانی	۱۴/۳	۲۴/۵	۲۶/۸	۲۸/۱	۶/۳
۲۶	وسایلم را بدون هیچ نگرانی به دوستانم قرض می‌دهم.	۵۵	۹۴	۱۰۳	۱۰۸	۲۴
	فراوانی	۱۴/۳	۲۴/۵	۲۶/۸	۲۸/۱	۶/۳
۲۷	دوستانم با من صادق و بی‌تعارفند.	۵۵	۵۰	۱۳۸	۱۰۴	۳۷
	فراوانی	۱۴/۳	۱۳	۳۵/۹	۲۷/۱	۹/۶
۲۸	اکثر مردم قابل اعتمادند.	۸۷	۱۲۱	۱۲۲	۳۸	۱۶
	فراوانی	۲۲/۷	۳۱/۵	۳۱/۸	۹/۹	۴/۲

جدول شماره (۷) - توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه پاسخگویی به گویه‌های مقیاس اعتماد اجتماعی (اعتماد تعمیم یافته)

شماره گویه	سوالات					
	به هر کدام از گروه‌ها و اصناف زیر به طور کلی چقدر اعتماد دارید؟	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد
29	رانندگان تاکسی	۸۱	۹۰	۱۵۶	۴۴	۱۳
	فراوانی	۲۱/۱	۲۳/۴	۴۰/۶	۱۱/۵	۳/۴
30	مأموران نیروی انتظامی	۲۳۳	۷۲	۸۵	۵۷	۳۷
	فراوانی	۳۴/۶	۱۸/۸	۲۲/۱	۱۲/۸	۹/۶
31	بنگاهداران	۵	۱۸	۷۵	۱۰۶	۱۷۹
	فراوانی	۱/۶	۴/۷	۱۹/۵	۲۷/۶	۴۶/۶
32	عکاسان و فیلمبرداران	۷۲	۱۲۴	۱۱۳	۵۹	۱۶
	فراوانی	۱۸/۸	۳۲/۳	۲۹/۴	۱۵/۴	۴/۲
33	روحانیون	۱۱۹	۵۹	۸۳	۸۲	۴۱

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادهمیان، طلحه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰.

	۱۰/۷	۲۱/۴	۲۱/۶	۲۵/۴	۳۱	درصد		
۲/۶۰	۲۹	۵۳	۱۲۵	۹۰	۸۷	فراوانی	قضات	۳۴
	۷/۶	۱۳/۸	۳۲/۶	۲۳/۴	۲۲/۷	درصد		
۳/۲۷	۷۲	۱۱۳	۹۹	۴۶	۵۴	فراوانی	معلمان	35
	۱۸/۸	۲۹/۴	۲۵/۸	۱۲	۱۴/۱	درصد		
۲/۵۸	۱۱	۴۲	۱۶۸	۹۹	۶۴	فراوانی	بازاریان	36
	۲/۹	۱۰/۹	۴۳/۸	۲۵/۸	۱۶/۷	درصد		
۳/۱۶	۵۱	۹۸	۱۳۳	۶۷	۳۵	فراوانی	پزشکان	37
	۱۳/۳	۲۵/۵	۳۴/۶	۱۷/۴	۹/۱	درصد		
۲/۶۷	۱۸	۶۵	۱۳۵	۱۰۳	۶۳	فراوانی	وکلا	38
	۴/۷	۱۶/۹	۳۵/۲	۲۶/۸	۱۶/۴	درصد		

جدول شماره (۸) - توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه پاسخگویی به گویه‌های مقیاس اعتماد اجتماعی (اعتماد نهادی)

شماره گویه	سوالات						
	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	میانگین	
۳۹	۱۶۴	۹۹	۶۲	۳۴	۲۵	فراوانی	صداقت و درستکاری
	۴۲/۷	۲۵/۸	۱۶/۱	۸/۹	۶/۵		
۴۰	۱۸۹	۷۷	۷۴	۱۹	۲۵	فراوانی	عمل به وعده‌ها
	۴۹/۲	۲۰/۱	۱۹/۳	۴/۹	۶/۵		
۴۱	۱۸۵	۹۹	۵۲	۳۰	۱۸	فراوانی	رعایت قانون به طور یکسان برای همه
	۴۸/۲	۲۵/۸	۱۳/۵	۷/۸	۴/۷		
۴۲	۱۸۱	۱۰۸	۴۷	۳۶	۱۲	فراوانی	احساس وظیفه و دلسوزی برای مردم
	۴۷/۱	۲۸/۱	۱۲/۲	۹/۴	۳/۱		
۴۳	۱۵۶	۱۱۸	۷۸	۱۱	۲۱	فراوانی	تخصص و مهارت در کار
	۴۰/۶	۳۰/۷	۲۰/۳	۲/۹	۵/۵		
۴۴	۱۲۳	۱۰۵	۷۳	۶۶	۱۷	فراوانی	حضور به موقع در محل کار
	۳۲	۲۷/۳	۱۹	۱۷/۲	۴/۴		

جدول شماره (۹) - توزیع پاسخگویان از حیث میزان اعتماد اجتماعی

اعتداد اجتماعی	فراوانی	درصد فراوانی	درصد فراوانی تراکمی	میانگین	انحراف استاندارد
قوی	۳۱	۸/۱	۸/۱	۵۴/۰۹	۱۴/۷۷
متوسط	۲۱۰	۵۴/۷	۶۲/۸		
ضعیف	۱۴۳	۳۷/۲	۱۰۰		
کل	۳۸۴	۱۰۰			

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادهمیان، طلیمه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه:

روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان اعتماد اجتماعی نشان می‌دهد که ۸/۱ درصد از پاسخگویان از این حیث در وضعیت قوی، ۵۴/۷ درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط و ۳۷/۲ درصد از پاسخگویان در موقعیت ضعیف قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان اعتماد اجتماعی $۱۴/۷۷ \pm ۵۴/۰۹$ بوده است.

جدول شماره (۱۰) - توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه پاسخگویی به گویه‌های مقیاس آگاهی از حقوق فردی

شماره گویه	سوالات						
	خیلی کم	کم	تا حدودی	زیاد	خیلی زیاد	میانگین	
۴۵	فرآوانی	۸	۵۸	۵۵	۹۲	۱۷۱	من فکر می‌کنم هر کسی تا آنجا که به آزادی دیگران لطمه‌ای نزند آزاد است.
	درصد	۲/۱	۱۵/۱	۱۴/۳	۲۴	۴۴/۵	
۴۶	فرآوانی	۳	۱۸	۴۱	۶۹	۲۵۳	من فکر می‌کنم قومیت نباید مانعی در راه رسیدن افراد به حقوق یکسان باشد
	درصد	۰/۸	۴/۷	۱۰/۷	۱۸	۶۵/۹	
۴۷	فرآوانی	۱۰	۲۰	۲۹	۸۱	۲۴۴	من فکر می‌کنم جنسیت نباید مانعی در راه رسیدن افراد به حقوق یکسان باشد
	درصد	۲/۶	۵/۲	۷/۶	۲۱/۱	۶۳/۵	
۴۸	فرآوانی	۸	۳۰	۱۶	۶۸	۲۶۲	من فکر می‌کنم همه باید در جامعه از حقوق برابر برخوردار باشند.
	درصد	۲/۱	۷/۸	۴/۲	۱۷/۷	۶۸/۲	
۴۹	فرآوانی	۱۴	۳۲	۶۲	۸۵	۱۹۱	همه حق دارند آزادانه در مورد هر چیزی گفت و گو کنند.
	درصد	۳/۶	۸/۳	۱۶/۱	۲۲/۱	۴۹/۷	

جدول شماره (۱۱) - توزیع پاسخگویان از حیث میزان آگاهی از حقوق فردی

انحراف استاندارد	میانگین	درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	آگاهی از حقوق فردی
۳/۸۳	۲۱/۲۳	۴۹/۵	۴۹/۵	۱۹۰	بالا
		۸۶/۵	۳۷	۱۴۲	متوسط
		۱۰۰	۱۳/۵	۵۲	ضعیف
			۱۰۰	۳۸۴	کل

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان آگاهی از حقوق فردی نشان می‌دهد که ۱۳/۵ درصد از این حیث در وضعیت ضعیف، ۳۷ درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط و ۴۹/۵ درصد از پاسخگویان در موقعیت بالا قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان آگاهی از حقوق فردی $۲۱/۲۳ \pm ۳/۸۳$ بوده است.

جدول شماره (۱۲) - توزیع پاسخگویان از حیث میزان ابعاد ذهنی احساس امنیت اجتماعی

انحراف استاندارد	میانگین	درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	ابعاد ذهنی احساس امنیت اجتماعی
۲۷/۶۳	۱۶۰/۲۴	۲۲/۴	۲۲/۴	۸۶	بالا
		۹۱/۲	۶۸/۸	۲۶۴	متوسط
		۱۰۰	۸/۹	۳۴	ضعیف
			۱۰۰	۳۸۴	کل

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادهمیان، طلیمه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰.

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، ۸/۹ درصد پاسخگویان از حیث میزان بعد ذهنی امنیت اجتماعی در مرتبه ضعیف، ۶۸/۸ درصد پاسخگویان در مرتبه متوسط و ۲۲/۴ درصد پاسخگویان در مرتبه بالا قرار دارند. میانگین و انحراف معیار نمره میزان بعد ذهنی احساس امنیت اجتماعی در پاسخگویان $27/63 \pm 160/24$ بوده است.

یافته‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مستقل

در این بخش توزیع فراوانی و درصدی پاسخ‌های پاسخگویان بر حسب مقیاس سطوح رسمی و غیر رسمی مشارکت اجتماعی ارائه شده است.

جدول شماره (۱۳) - توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه پاسخگویی به گویه‌های مقیاس مشارکت اجتماعی (سطح غیر رسمی)

میانگین	خیلی زیاد	زیاد	کم	خیلی کم	اصلاً	سوالات		شماره گویه
						فراوانی	میزان مشارکت خود در هر یک از امور زیر چقدر است؟	
۳/۶۲	۷۳	۱۵۱	۱۱۲	۳۷	۱۱	فراوانی	کمک به فقرا و آسیب دیدگان	۱۲۱
	۱۹	۳۹/۳	۲۹/۲	۹/۶	۲/۹	درصد		
۳/۰۹	۴۹	۱۱۲	۱۰۱	۷۰	۵۲	فراوانی	شرکت در مراسم مذهبی	۱۲۲
	۱۲/۸	۲۹/۲	۲۶/۳	۱۸/۲	۱۳/۵	درصد		
۳/۵۳	۷۳	۱۲۵	۱۳۵	۳۶	۱۵	فراوانی	شرکت در کارهای خیر و عام المنفعه	۱۲۳
	۱۹	۳۲/۶	۳۵/۲	۹/۴	۳/۹	درصد		
۳/۶۱	۸۵	۱۳۹	۹۹	۴۸	۱۳	فراوانی	شرکت در مراسمات محلی (عروسی، عزا و ...)	۱۲۴
	۲۲/۱	۳۶/۲	۲۵/۸	۱۲/۵	۳/۴	درصد		
۳/۳۲	۷۷	۱۱۰	۹۲	۶۹	۳۶	فراوانی	شرکت در مراسم و جشن‌های ملی	۱۲۵
	۲۰/۱	۲۸/۶	۲۴	۱۸	۹/۴	درصد		
۳/۱۴	۶۸	۷۷	۱۲۷	۶۶	۴۶	فراوانی	مشارکت و گفت و گو پیرامون مسائل و مشکلات روستا	۱۲۶
	۱۷/۷	۲۰/۱	۳۳/۱	۱۷/۲	۱۲	درصد		

جدول شماره (۱۴) - توزیع پاسخگویان بر حسب نحوه پاسخگویی به گویه‌های مقیاس مشارکت اجتماعی (سطح رسمی)

میانگین	خیلی زیاد	زیاد	کم	خیلی کم	اصلاً	سوالات		شماره گویه
						فراوانی	میزان مشارکت خود در هر یک از امور زیر چقدر است؟	
۲/۹۲	۶۵	۷۸	۸۷	۶۸	۸۶	فراوانی	مشارکت در انتخابات شورای روستا	۱۲۷
	۱۶/۹	۲۰/۳	۲۲/۷	۱۷/۷	۲۲/۴	درصد		
۳/۰۴	۵۹	۸۶	۱۰۸	۷۵	۵۶	فراوانی	مشارکت و اقدام در حفاظت از اراضی و مراتع روستا	۱۲۸
	۱۵/۴	۳۳/۴	۲۸/۱	۱۹/۵	۱۴/۶	درصد		
۲/۸۳	۴۲	۸۱	۱۰۷	۷۶	۷۸	فراوانی	همکاری با مسؤول خانه بهداشت روستا	۱۲۹
	۱۰/۹	۲۱/۱	۲۷/۹	۱۹/۸	۲۰/۳	درصد		
۲/۸۴	۳۸	۷۸	۱۱۸	۸۴	۶۶	فراوانی	مشارکت مالی در خدمات و هزینه‌های مربوط به روستا	۱۳۰
	۹/۹	۲۰/۳	۳۰/۷	۲۱/۹	۱۷/۲	درصد		
۲/۷۹	۲۸	۹۹	۹۷	۸۴	۷۶	فراوانی	مشارکت در طرح‌های عمرانی روستا	۱۳۱
	۷/۳	۲۵/۸	۲۵/۳	۲۱/۹	۱۹/۸	درصد		
۲/۸۵	۴۴	۷۶	۱۲۵	۵۵	۸۴	فراوانی	مشارکت و همکاری با تعاونی‌های فعال روستا	۱۳۲
	۱۱/۵	۱۹/۸	۳۲/۶	۱۴/۳	۲۱/۹	درصد		

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادیمان، طلیمه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه:

روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

جدول شماره (۱۵) - توزیع پاسخگویان از حیث سطوح رسمی و غیر رسمی مشارکت اجتماعی

انحراف استاندارد	میانگین	درصد فراوانی تراکمی	درصد فراوانی	فراوانی	
۹/۸۲	۳۷/۵۸	۲۰/۶	۲۰/۶	۷۹	مطلوب
		۶۷/۷	۴۷/۱	۱۸۱	نیمه کارآمد
		۱۰۰	۲۳/۳	۱۲۴	نامطلوب
			۱۰۰	۳۸۴	کل

همان طور که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، ۲۰/۶ درصد پاسخگویان از حیث مشارکت اجتماعی در وضعیت مطلوب، ۴۷/۱ درصد پاسخگویان در موقعیت نیمه کارآمد و ۲۳/۳ درصد پاسخگویان در موقعیت نامطلوب قرار دارند. میانگین و انحراف معیار مشارکت اجتماعی پاسخگویان $۹/۸۲ \pm ۳۷/۵۸$ بوده است.

ارزیابی فرضیه‌های پژوهش

در این بخش روابط متغیرهای تحقیق به صورت دو به دو و بر طبق فرضیات تحقیق مورد بررسی قرار گرفته و بدین منظور از آزمون ضرایب همبستگی استفاده شده است. متغیرهای تحقیق در این جا، با یکدیگر در ارتباط گذاشته شده و شدت و جهت روابط و نیز معناداری روابط موجود بین آن‌ها بررسی شده است.

جدول شماره (۱۶) - ضرایب همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق

معناداری	ضریب همبستگی	تعداد	متغیر وابسته	متغیر مستقل
۰/۰۰۰	۰/۴۲۰**	۳۸۴	مشارکت غیر رسمی	احساس آرامش
۰/۰۰۰	۰/۲۷۶**	۳۸۴	مشارکت رسمی	
۰/۰۰۰	۰/۳۷۱**	۳۸۴	مشارکت اجتماعی	
۰/۰۰۰	۰/۴۰۰**	۳۸۴	مشارکت غیر رسمی	پایبندی مذهبی
۰/۰۰۰	۰/۳۶۳**	۳۸۴	مشارکت رسمی	
۰/۰۰۰	۰/۴۱۷**	۳۸۴	مشارکت اجتماعی	
۰/۰۰۰	۰/۴۴۰**	۳۸۴	مشارکت غیر رسمی	اعتماد اجتماعی
۰/۰۰۰	۰/۴۴۳**	۳۸۴	مشارکت رسمی	
۰/۰۰۰	۰/۴۸۷**	۳۸۴	مشارکت اجتماعی	
۰/۱۶۵	۰/۰۷۱	۳۸۴	مشارکت غیر رسمی	آگاهی فردی
۰/۷۰۳	-۰/۰۲۰	۳۸۴	مشارکت رسمی	
۰/۶۵۹	۰/۰۲۰	۳۸۴	مشارکت اجتماعی	
۰/۰۰۰	۰/۵۳۷**	۳۸۴	مشارکت غیر رسمی	ابعاد ذهنی امنیت اجتماعی
۰/۰۰۰	۰/۴۷۲**	۳۸۴	مشارکت رسمی	
۰/۰۰۰	۰/۵۵۱**	۳۸۴	مشارکت اجتماعی	

Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).**

در پژوهش حاضر جهت سنجش تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته مشارکت اجتماعی از تحلیل رگرسیونی چند متغیره استفاده و هدف اصلی از این تحلیل، تبیین واریانس یا همان تغییرات متغیر وابسته می‌باشد. همچنین، برای ورود متغیرهای

شفیعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلیمه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه:

روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

رگرسیون به مدل، از روش گام به گام استفاده شده است، این روش، متغیرها را یک به یک وارد مدل می‌کند. یعنی ابتدا متغیری که بیشترین همبستگی را با متغیر وابسته دارد، انتخاب می‌کند. دومین متغیر که وارد تحلیل می‌شود، متغیری است که پس از تفکیک متغیر مقدم بر آن، موجب بیشترین افزایش در مقدار ضریب تعیین می‌شود. در این روش، ورود متغیرها به مدل یک به یک و تا زمانی انجام می‌شود که معناداری متغیر به ۹۵ درصد برسد، یعنی سطح خطا ۵ درصد گردد، سپس عملیات متوقف می‌شود. بر اساس نتایج و یافته‌های تحقیق، متغیرهای مستقل حاضر در مدل رگرسیونی، شامل متغیرهای اعتماد اجتماعی، پایبندی مذهبی، احساس آرامش به ترتیب بیشترین تأثیر را بر متغیر مشارکت اجتماعی داشته است. این متغیرها در مجموع توانسته‌اند بر اساس ضریب تبیین اصلاح شده ۶۰/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین نماید. جدول شماره (۱۷) نیز نشان‌دهنده متغیرهای مستقل خارج شده از مدل رگرسیونی می‌باشد.

جدول شماره (۱۷) - متغیر خارج شده از مدل رگرسیونی مشارکت اجتماعی			
متغیر	بتا	کمیت t	سطح معناداری
آگاهی از حقوق فردی	-۰/۰۲۴	-۰/۵۴۴	۰/۵۸۷

مطابق یافته‌های جدول بالا به غیر از متغیرهای مستقل مذکور که تأثیر معناداری بر متغیر مشارکت اجتماعی داشته‌اند، متغیر آگاهی از حقوق فردی به عنوان متغیر خارج شده از مدل رگرسیونی تلقی شده که تأثیر معناداری بر متغیر وابسته نداشته‌اند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق حاکی از این است که بین احساس آرامش و مشارکت اجتماعی رابطه وجود دارد. مقدار این رابطه ۰/۳۷۱ و جهت آن مثبت و از لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0/05$)؛ مقادیر این رابطه به ترتیب برای بُعد غیررسمی و بعد رسمی مشارکت اجتماعی ۰/۴۲۰ و ۰/۲۷۶ است ($p \leq 0/05$). در نتیجه داده‌های آماری این تحقیق موید تأثیر مثبت احساس آرامش بر ابعاد غیررسمی و رسمی مشارکت اجتماعی روستاییان ساکن مناطق مرزی غرب استان کردستان است. ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان احساس آرامش نشان داد ۲۳/۴ درصد از پاسخگویان از این حیث در وضعیت مطلوب، ۴۴/۵ درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط یا در معرض بحران و ۲۳/۴ درصد از پاسخگویان در موقعیت ضعیف یا بحرانی قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان احساس آرامش $6/94 \pm 22/5$ بوده است. روستاییان چهار شهرستان مرزی سقز، بانه، مریوان و سروآباد معتقدند احساس آرامش در این مناطق در وضعیت متوسط قرار دارد و تا وضعیت مطلوب فاصله دارد. بدین صورت با وضعیت بینابین بودن حس آرامش افراد در این روستا مشارکت ایشان نیز تحت الشعاع قرار می‌گیرد. مطابق با نظر «بوزان»، احساس امنیت در ابعاد ذهنی می‌تواند احساس آرامش در جامعه ایجاد و موجب پویایی گروهی و مشارکت افراد در سطح وسیع‌تر شود و نقطه آغازین امنیت، ذهنی است و مبتنی بر تصمیم‌باز یگران است و اشاره به حسی است که موجب آرامش فرد شده که قابل انتقال و گسترش است و احساس امنیت را می‌توان بنیادی‌ترین نیاز بشر در اجتماع ارزیابی نمود.

بین پایبندی مذهبی و مشارکت اجتماعی رابطه وجود دارد، مقدار این رابطه ۰/۴۱۷ و جهت آن مثبت است و از لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0/05$)؛ لذا نتیجه داده‌های آماری این تحقیق موید تأثیر مثبت پایبندی مذهبی بر مشارکت اجتماعی روستاییان ساکن مناطق مرزی غرب استان کردستان است. بین هر چهار بُعد اعتقادی، مناسکی، عاطفی و پیامدی با مشارکت اجتماعی رابطه معناداری به ترتیب با مقادیر مثبت ۰/۲۹۸، ۰/۴۴۲، ۰/۳۵۴ و ۰/۳۷۴ وجود دارد ($p \leq 0/05$). بدین ترتیب بین پایبندی مذهبی و ابعاد مشارکت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. مقادیر این رابطه به ترتیب برای بُعد غیررسمی و بُعد رسمی مشارکت اجتماعی ۰/۴۰۰ و ۰/۳۶۳ است ($p \leq 0/05$). در نتیجه داده‌های آماری این تحقیق موید تأثیر مثبت پایبندی مذهبی بر ابعاد غیررسمی و رسمی مشارکت اجتماعی است. ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان پایبندی مذهبی نشان داد ۷۵/۳ درصد از پاسخگویان از این حیث در وضعیت قوی، ۱۸/۲ درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط و ۶/۵ درصد از پاسخگویان در موقعیت ضعیف قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان پایبندی مذهبی $12/86 \pm 62/41$ بوده است. بر اساس نظر زتلر، علاقمندی به آموزه‌های دینی و گرایش‌های مذهبی افراد بر سطح مشارکت آنها اثر گذار است. علت شفيعی‌نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلعيه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه:

این امر را می‌توان به حفظ ارزش‌های دینی در بین مردم روستایی و فعالیت جریان‌های مذهبی نسبت داد. در واقع گرایش مذهبی در این نوع از جوامع که از فرهنگ دینی برخوردارند بر سطح مشارکت افراد جامعه تاثیر مثبت دارد. گرایش‌های مذهبی و اعتقادی افراد می‌تواند بر کیفیت و عمق نفوذ، باور، نگرش و تلقی و نوع رفتار فردی و اجتماعی آنان تاثیر گذار بوده و در روند شکل‌گیری و جهت‌گیری تعاملات و رفتارهای اجتماعی نقشی تعیین‌کننده ایفا نماید. از نظر مردم روستاهای سقز، بانه، مریوان و سروآباد، پایبندی مذهبی، مهم و بر اساس یافته‌های تحقیق رتبه بالایی را به خود اختصاص داده است. مردم این مناطق معتقدند عامل اعتقاد و باور به مذهب موجب می‌شود تا افراد متعهدتر و مسئولیت‌پذیرتر باشند. افراد خود را ملزم به حضور در عرصه اجتماع از طریق مشارکت اجتماعی بدانند. از نظر آنان با بالا رفتن این بُعد از احساس امنیت، سطح مشارکت مردم در دو سطح رسمی و غیررسمی با افزایش روبرو خواهد شد.

بین اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی روستاییان رابطه وجود دارد. مقدار این رابطه $0/487$ و جهت آن مثبت است و از لحاظ آماری معنادار است ($p \leq 0/05$)؛ نتیجه داده‌های آماری این تحقیق مؤید تاثیر مثبت اعتماد اجتماعی بر مشارکت اجتماعی روستاییان ساکن مناطق مرزی غرب استان کردستان است. بررسی‌ها نشان می‌دهد بین هر سه بُعد اعتماد فردی، اعتماد تعمیم یافته و اعتماد نهادی با مشارکت اجتماعی رابطه معناداری به ترتیب با مقادیر مثبت $0/427$ ، $0/384$ و $0/451$ وجود دارد. مقادیر این رابطه به ترتیب برای بُعد غیررسمی و بُعد رسمی مشارکت اجتماعی $0/440$ و $0/443$ است ($p \leq 0/05$). ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان اعتماد اجتماعی نشان داد $8/1$ درصد از پاسخگویان از این حیث در وضعیت قوی، $54/7$ درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط و $37/2$ درصد از پاسخگویان در موقعیت ضعیف قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان اعتماد اجتماعی $14/77 \pm 54/09$ بوده است. از نظر پاتنام اعتماد، آن‌ها دچارها و شبکه‌هایی است که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع می‌شود و در نهایت منافع متقابل آنان را تأمین خواهد کرد. حضور اعتماد برای رسیدن به توسعه سیاسی- اجتماعی، در نظام‌های مختلف سیاسی ضرورت دارد. اعتماد، هماهنگی و همکاری بین افراد را تسهیل و هر چه سطح و شعاع اعتماد در جامعه‌ای بالاتر باشد احتمال همکاری‌ها نیز بیشتر خواهد شد. همچنین نحوه مشارکت و همکاری نیز در ایجاد اعتماد موثر خواهد بود. وضعیت اعتماد در بین روستاییان چهار شهرستان مرزی سقز، بانه، مریوان و سروآباد در حد متوسط گزارش شده، به اعتقاد آنان نبود اعتماد موجب شده تا سطح مشارکت غیررسمی کماکان پررنگ‌تر از مشارکت رسمی باشد. داده‌های آماری حاکی از این است که بین آگاهی از حقوق فردی و مشارکت اجتماعی روستاییان رابطه وجود ندارد. مقدار این رابطه $0/020$ و جهت آن مثبت است، اما لحاظ آماری معنادار نیست ($p \geq 0/05$)؛ این فرضیه تأیید نشد. به عبارت دیگر، بین آگاهی از حقوق فردی و ابعاد مشارکت اجتماعی غیررسمی و رسمی رابطه معناداری در بین روستاییان ساکن مناطق مرزی غرب استان کردستان وجود ندارد. ارزیابی پاسخگویان از حیث میزان آگاهی از حقوق فردی نشان داد $13/5$ درصد از پاسخگویان در این رابطه در وضعیت ضعیف، 37 درصد از پاسخگویان در وضعیت متوسط و $49/5$ درصد از پاسخگویان در موقعیت بالا قرار دارند. میانگین و انحراف معیار ارزیابی پاسخگویان از نظر میزان آگاهی از حقوق فردی $3/83 \pm 21/23$ بوده است. آگاهی از وضعیت حقوقی در بین افراد یک جامعه بر سطح و کیفیت مشارکت آنان اثر گذار است. البته آگاهی حقوقی بی‌نیاز و بدون تاثیر از سرمایه اجتماعی نبوده و این نوع از سرمایه بر همه ابعاد جامعه از جمله بر امتیازاتی که افراد در جامعه باید از آن برخوردار باشد و نیز بر وظایف و حقوق و تعهدی که آنان بر عهده دارند، تاثیر غیر قابل انکاری دارد. در صورت رابطه دوسویه درست حقوق فرد و جامعه در نهایت نه تنها سرمایه اجتماعی بویژه اعتماد اجتماعی بین افراد جامعه تقویت می‌شود. بلکه موجب ایجاد و کثرت و عملکرد مناسب نهادی و تعاونی مردم می‌شود. آگاهی افراد از حق و حقوق فردی زمینه ساز مشارکت بیشتر آنان خواهد شد اما ساکنین روستاهای شهرستان‌های مرزی سقز، بانه، مریوان و سروآباد معتقدند آگاهی از حقوق افراد تأثیر چندانی بر سطح مشارکت آنها ندارد. این امر نشان دهنده آن است که میزان آگاهی از حقوق فردی در این مناطق وابسته به سنت‌های زندگی جمعی بوده و اساساً مردم در این مناطق آگاهی از حقوق فردی را یک ویژگی خانوادگی دانسته که پیرو آن مشارکت اجتماعی را سبب می‌شود. مولفه‌ای که مختص روستاییان وجود دارد و نیاز به آگاهی جدید نیست آنان مشارکت اجتماعی خود را تابعی از آگاهی ندانسته و به دیگر مولفه‌ها تأکید بیشتری داشتند.

همانطور که اشاره شد گسترش احساس امنیت در ابعاد ذهنی از عوامل مهم ایجاد زمینه و انگیزه برای افراد جهت مشارکت اجتماعی در سطوح مختلف رسمی و غیررسمی می‌باشد. در پژوهش حاضر تأثیر ابعاد چهار گانه احساس امنیت اجتماعی شامل: احساس آرامش، پایبندی مذهبی، اعتماد اجتماعی، آگاهی از حقوق فردی بر مشارکت اجتماعی افراد، مورد بررسی و سنجش قرار گرفت. در این پژوهش جهت سنجش تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته از تحلیل رگرسیونی چند متغیره استفاده شد. بدین ترتیب سهم هر یک از مولفه‌های اثر گذار بر مشارکت اجتماعی به ترتیب اثر است از: اعتماد اجتماعی (۰/۴۸۷)، پایبندی مذهبی (۰/۴۱۷)، احساس آرامش (۰/۳۷۱)، آگاهی از حقوق فردی (۰/۰۲۰). با در نظر گرفتن هدف اصلی از این تحلیل، و تبیین واریانس یا همان تغییرات متغیر وابسته نشان داده شد که مجموعه متغیرهای مستقل قادرند تغییرات متغیر مشارکت اجتماعی را تبیین نمایند. از دیدگاه روستاییان ساکن چهار شهرستان مرزی سقز، بانه، مریوان و سروآباد، مشارکت اجتماعی از مؤلفه‌های چهارگانه احساس امنیت ذهنی به ترتیب اهمیت اعتماد اجتماعی، پایبندی مذهبی، احساس آرامش و آگاهی از حقوق فردی تأثیر می‌پذیرد.

مردم این مناطق با مشکلات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی مواجه هستند و موضوع تهدیدات امنیتی در مناطق مرزی موجب بروز مشکلات جدی در داخل کشور می‌شود، این تهدیدات به نوعی با احساس امنیت مردم در ارتباط است. نبود آرامش و یا آسایش روانی و عدم اعتماد افراد نسبت به وعده‌های گذشته‌های نه چندان دور، عدم حمایت اجتماعی مستمر از آنان توسط مسئولین، موجب عدم احساس امنیت اجتماعی و این امر در کاهش مشارکت افراد در مناطق مرزی مؤثر می‌باشد. ظرفیت‌های توسعه‌ای مناطق مرزی، مستلزم تقویت احساس وجود امنیت در این مناطق از کشور می‌باشد که همین امر نقش مؤثری در مشارکت مردم دارد و آنها را به سمت توسعه پایدار سوق می‌دهد. مشارکتی که به طور اخص به معانی مشارکت فعالانه در امور اجتماعی جامعه در جهت کمک به اهداف توسعه اجتماعی می‌باشد. بدین منظور با این رویکرد از مشارکت اجتماعی، امکان حرکت در مسیر توسعه و رسیدن به تمام فواید آن برای مردم امروز و نسل‌های آینده است. در عین حال خود مردم نیز از دسترسی به فواید توسعه احساس رضایت کنند. پیامدهای این نوع از مشارکت علاوه بر بوجود آوردن آثار مثبت در جامعه، روحیه همکاری دسته جمعی، رشد استعدادها و خلاقیت‌ها، احساس مسئولیت‌پذیری و متعهد بودن را افزایش می‌دهد و پایداری جامعه را محقق می‌سازد. در مجموع اگر به مناطق غربی و مرزی کشور نگاهی جامعه شناختی داشته باشیم در می‌یابیم که مردمان این مناطق مرزی به علت موقعیت سوق‌الجیشی و مشکلات منطقه نظیر نزدیکی به کشور عراق، کوهستانی بودن، حضور گروهک‌ها در منطقه، صعب‌العبور بودن برخی از این مناطق، مشکلات معیشتی و اشتغال، افزایش مهاجرت روستاییان به شهرهای اطراف و یا دیگر شهرهای بزرگ که خود مسائل و مشکلات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی زیادی مواجه‌اند. در واقع بروز مشکلات و مسائلی که نام برده شد خود به عنوان مجموع مسائلی هستند که به عوامل متعددی وابسته و فائق آمدن بر همه آنها مستلزم مشارکت اجتماعی ساکنان همین مناطق است و از مسئولان به تنهایی کاری ساخته نیست. امنیت و احساس به آن در میان ساکنان همین مناطق در سال‌های اخیر به واسطه مسائل و مشکلات متعدد داخلی و خارجی تحت تأثیر جدی قرار گرفته است.

پیشنهادها و راهکارها

با توجه به یافته‌های حاصل از تحقیق پیشنهادها و راهکارهای زیر اشاره می‌شود:

اعتماد اجتماعی موجب حس امنیت و سپس زمینه مشارکت افراد را مهیا می‌نماید و به کاهش سطح نابرابری اجتماعی می‌انجامد. با کاهش نابرابری‌های اجتماعی، بسیاری از تضادهای موجود بین گروه‌ها و اقشار مختلف نیز از بین می‌رود. مطلوب است برنامه‌ریزان تمام تلاش خود را بکار گیرند تا تعادل بین نیازهای مردم روستا و فرصت‌های موجود را برقرار نمایند. بنابراین مهمترین اقدامات را می‌توان از طریق:

ترویج آموزه‌های دینی مانند صداقت، اعتماد، امانت‌داری، هم‌فکری، مساعدت به دیگران، مشارکت و ... که از شاخص‌های سرمایه اجتماعی هستند ارائه داد.

لزوم استفاده از برنامه‌هایی که مردم در آن مشارکت داشته باشند. مشارکت‌های مردمی و تشکیل هسته‌های مردمی موجب می‌شود تا پیشگیری از جرم و افزایش امنیت، اطلاع‌رسانی مناسب درباره اقدامات انجام شده برای کاهش و رفع تهدیدها و افزایش احساس امنیت ذهنی مردم روستا، جلوگیری از پخش شایعات، حوادث و اخباری که باعث تشویش اذهان و افزایش اضطراب و ناامنی خاطر مردم می‌شوند، صورت پذیرد.

تقویت احساس امنیت مردم مناطق مرزی و تشدید همکاری و بسیج مردم موجب ایجاد نظم و امنیت و افزایش حس امنیت ذهنی موثر می‌شود.

ارتقای پیوندهای محله‌ای از طریق برنامه‌های مختلف اجتماعی - فرهنگی از سوی دهیاری‌ها، بخشداری‌ها و شوراهای اسلامی روستایی.

ارائه برنامه‌های آموزشی در زمینه‌های مختلف مشارکت‌های اجتماعی و تشویق نسل جوان به کارها و امورات جمعی که زمینه ساز ارتقاء سطح آگاهی افراد جامعه در خصوص شیوه‌های گوناگون مشارکت‌های مردمی می‌شود.

احساس امنیت اجتماعی در مناطق مرزی به حفظ یکسری ویژگی‌هایی اشاره دارد که بر اساس آن ساکنین این مناطق را به عنوان یک عضو گروه اجتماعی از خود قلمداد کنند. اطلاع‌رسانی در زمینه‌های گوناگون، ایفای نقش دستگاه‌های حمایتی در توجه به منافع مادی و معنوی، پاسداری از مرزهای کشور و ... از جمله موارد مهمی‌اند که در مناطق مرزی کشور از یک نقطه به نقطه دیگر تفاوت دارد و کوچکترین خدشه در هر کدام از آنها سهواً و یا عمداً می‌تواند بر احساس امنیت ساکنان اثر گذار و نوع و سطح مشارکت آنها را تحت الشعاع قرار دهد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

هزینه‌های مطالعه حاضر توسط نویسندگان مقاله تامین شد.

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از رساله دکتری صالح شفيعی نیا با راهنمایی عبدالرضا ادهمی و مشاوره طلیعه خادمیان می‌باشد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

منابع

احمدی و همکاران (۱۳۹۱). توسعه پایدار مناطق مرزی؛ راهبرد اساسی حفظ امنیت مرزها. همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت؛ چالش‌ها و رهیافت‌ها.

اسلامی، علیرضا (۱۳۹۰). امنیت ملی در نگاه امام خمینی (ع). تهران: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.

بوزان، باری (۱۳۷۸). مردم، دولت‌ها و هراس. ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.

بوزان، باری؛ آلی، ویور و پاپ، دو ویلد (۱۳۹۲). چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت. ترجمه علیرضا طیب، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.

پاتنام، رابرت (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت‌های مدنی، ترجمه: احمدتقی دلفروز، تهران: نشر روزنامه سلام.

راجرز، اورت و شومیگر، فلوید (۱۳۶۹). سانس نوآوری‌ها: رهیافتی میان فرهنگی. ترجمه: عزت‌الله کرمی و ابوطالب فناپی، شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.

شفيعی نیا، صالح؛ ادهمی، عبدالرضا و خادمیان، طلیعه. (۱۴۰۲). بررسی نقش ابعاد ذهنی احساس امنیت در مشارکت اجتماعی مرزنشینان (مورد مطالعه: روستاهای مناطق مرزی استان کردستان). جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۵ (۴)، ۱۵۶-۱۷۰

- زارع شاه‌آبادی، اکبر (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر یزد. *فصلنامه نظم و امنیت انتظامی*، ۲ (۴)، ۱۵۶-۱۳۵.
- زنگی‌آبادی، علی و زنگنه، مهدی (۱۳۹۰). سنجش احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهرهای کوچک و مرزی. *پژوهش‌های دانش انتظامی*، ۵۰، ۴۱-۶۶.
- ساروخانی، باقر و هاشم‌نژاد، فاطمه (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی (مولفه‌های آن) و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان شهر ساری. *فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی جوانان*، ۲ (۲)، ۸۱-۹۴.
- موسوی، میرنجف (۱۳۹۱). ارزیابی نقش بازارچه‌های مشترک مرزی در توسعه و رفاه مناطق مرزنشین (مورد مطالعه: بازارچه مرزی تمرچین پیرانشهر). *جغرافیا و توسعه*، ۱۱ (۳۳)، ۵۵-۶۹.
- نوروزی، فیض‌اله و بختیاری، مهناز (۱۳۸۸). مشارکت اجتماعی و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن. *راهبرد*، ۱۸ (۵۳)، ۲۴۹-۲۶۹.
- الیاسی، محمدحسین (۱۳۸۶). بررسی رابطه احساس امنیت شهروندان تهرانی و منزلت اجتماعی پلیس. *اندیشه انتظامی*، ۲ (۱)، ۱۸-۲.

References

- Buzan, B., & Waever, O. (1998). *Liberalism and Security: The contradictions of the liberal Leviathan*. Copenhagen Peace Research Institute.
- Zettler, I., Hilbig, B. E., & Haubrich, J. (2011). Altruism at the ballots: Predicting political attitudes and behavior. *Journal of Research in Personality*, 45(1), 130-133.

